

СЕМАНТИЧЕН ЕФЕКТ НА ЗАМЕСТВАНЕТО НА ПРОМЕНЛИВА В ТЕРМ

Нека са дадени една променлива ξ_0 , един терм τ_0 и една структура S . Да разгледаме следното преобразуване на оценки в S на променливите: ако v е произволна такава оценка, тя се преобразува в оценката $v[\xi_0 := \tau_0^{S,v}]$, т.е. в онази оценка, която на променливата ξ_0 съпоставя $\tau_0^{S,v}$, а за всички останали променливи съвпада с v . Това преобразуване ще наричаме *стойносттаване на ξ_0 в S чрез τ_0* или още *оператор за присвояване в S , съответен на заместването на ξ_0 с τ_0* . Въпросното преобразуване на оценки ще означаваме с $[\xi_0 := \tau_0]^S$. Резултата $v[\xi_0 := \tau_0^{S,v}]$ от прилагането му към дадена оценка v ще означаваме с $v[\xi_0 := \tau_0]^S$.

Забележка 1. Току-що разгледаното преобразуване на оценки е аналогично на действието на оператор за присвояване в смисъл на програмирането. Програма, в която се използват такива оператори, има определен брой променливи и кое да е текущо състояние на нейното изпълнение може да бъде сравнено с оценка на променливите, защото се характеризира чрез стойностите им при това състояние. Когато при дадено текущо състояние на изпълнението бъде изпълнен някой оператор за присвояване $\xi_0 := \tau_0$ (където ξ_0 е променлива на програмата, а τ_0 е някакъв израз), резултатът е преобразуване на текущото състояние по начин, аналогичен на разгледания по-горе. А именно всички променливи с изключение на променливата ξ_0 запазват стойностите си, докато тя пък придобива като нова стойност стойността, която е имал изразът τ_0 при даденото текущо състояние.

Следното твърдение посочва една съществена връзка на въведеното преобразуване със заместването на променлива в терм.

Теорема за семантичния ефект на заместването на променлива в терм. Нека са дадени една променлива ξ_0 , един терм τ_0 и една структура S . Тогава за всеки терм τ и всяка оценка v в S на променливите е в сила равенството

$$([\xi_0/\tau_0]\tau)^{S,v} = \tau^{S,v[\xi_0 := \tau_0]^S}.$$

Доказателство. Използуваме индукция относно построението на терма τ . Ако той е някоя константа a , равенството от заключението на теоремата е вярно, защото и двете му страни са равни на a^S . Ако τ е променливата ξ_0 , те и двете са равни на $\tau_0^{S,v}$, а ако е някоя друга променлива ξ , и двете страни са равни на $v(\xi)$. От друга страна не е трудно да се провери, че равенството ще бъде вярно и ако τ има вида $f(\tau_1, \dots, \tau_n)$ за някой n -местен функционален символ f и някои термове $\tau_1, \dots, \tau_n$, за които са в сила равенствата

$$([\xi_0/\tau_0]\tau_i)^{S,v} = \tau_i^{S,v[\xi_0 := \tau_0]^S}, \quad i = 1, \dots, n.$$

Забележка 2. Ако при предположенията на доказаната теорема наречем термовете τ и $[\xi_0/\tau_0]\tau$ и оценките v и $v[\xi_0 := \tau_0]^S$ съответно *стария терм*, *новия терм*, *старата оценка* и *новата оценка*, то, пропускайки споменаването на структурата S , можем да изкажем равенството от заключението на теоремата по следния начин: стойността на новия терм при старата оценка е равна на стойността на стария терм при новата оценка.

Последно изменение: 6.11.2002 г.